

Dosarul nr. 3ra-978/22
2-21085146-01-3ra-20092022

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani (jud: G.Cazacu)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: Gh.Mîra, A.Bostan, G.Dașchevici)

ÎNCHEIERE

16 noiembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componentă:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Tamara Chișca-Doneva
Aliona Miron
Iurie Bejenaru

examinând admisibilitatea recursului depus de Casa Națională de Asigurări Sociale,

în cauza de contencios administrativ, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Cîssa Dmitri împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, terț Casa Teritorială de Asigurări Sociale Vulcănești privind obligarea includerii în stagiul de cotizare perioada 01 ianuarie 1991-31 decembrie 1994 pentru stabilirea pensiei și recalcularea valorizării pentru perioada anilor 1999-2017,

împotriva deciziei din 21 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care au fost respinse apelurile depuse de Cîssa Dmitri și Casa Națională de Asigurări Sociale,

c o n s t a t ă :

La data de 20 mai 2021, reclamantul Cîssa Dmitri s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, terț Casa teritorială de Asigurări Sociale Vulcănești cu privire la obligarea includerii în stagiul de cotizare perioada 01.01.1991-31.12.1994 pentru stabilirea pensiei și recalcularea valorizării pentru perioada anilor 1999-2017.

În motivarea acțiunii a invocat că, Casa Teritorială de Asigurări Sociale Vulcănești, a luat decizia de a-i atribui pensia de vîrsta (63 de ani), în conformitate cu legislația privind pensionarea în Republica Moldova potrivit documentelor prezentate de reclamant la data de 17.11.2020.

A susținut că, la data de 15.11.2020, a fost informat prin intermediul telefonului, că toate calculele privind stabilirea pensiei au fost efectuate și poate să ia cunoștință cu ele la sediul Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Vulcănești. Prin urmare, a depistat o serie de încălcări și erori, atât în ceea ce privește calcularea stagiului de cotizare exprimată în ani, calculată după carnetul de muncă, încălcând art. 6 alin. (4) din Legea nr. 156-XIV, calculând inițial în stagiul de cotizare doar 37 ani și 9 luni, în timp ce, conform carnetului de muncă, stagiul de cotizare este mai mare de 43 ani.

A notat reclamantul că, conform art.art. 51 alin. (1), 52 alin. (3) și (4) Legea nr. 156-XIV, se reglementează procedura de confirmare a stagiului de cotizare. De asemenea, în dosarul de pensionare, au fost admise o serie de încălcări ale legii, la efectuarea calculului privind valorizarea în perioada de la 01.01.1999 până la 01.12.2017, la partea de calcul a perioadei de plată a plăților fixe lunare, în calitate de fondator, din care 29% din valoarea taxei lunare nu au fost incluse în venitul total asigurat, prin urmare sunt ne valorizate.

Din considerentele expuse, nu este de acord cu excluderea nerezonabilă din stagiul de cotizare a perioadei semnificative de aproximativ 5 ani (din 03.03.1990 până la 31.12.1994), perioadă continuă de muncă atât la sfârșitul perioadei sovietice, cât și după declararea independenței Republicii Moldova, de asemenea, neincluse în veniturile asigurate sumele plăților fixe și valorizarea acestora.

A comunicat reclamantul că a fost fondator unic al întreprinderii ÎI „Temp” pentru furnizarea serviciilor (repararea echipamentelor radio și aparate de uz casnic), fondată de Cîssa Dmitri, chiar la începutul anilor 1990, acționând în conformitate cu legislației Sovietică, până la reorganizarea acestuia după legislația Republicii Moldova.

A menționat reclamantul că ÎI „Temp” a fost reorganizată de Cîssa Dmitri în ÎI „Temp-Cîssa” și înregistrată la data de 04.02.1993, în conformitate cu legislația în vigoare a Republicii Moldova, cu includerea în denumirea întreprinderii a numelui fondatorului, în același timp activând, fără a întrerupe activitatea întreprinderii, furnizând serviciile susmenționate.

A reținut că la data de 04.02.1993, reclamantul ca fondator al ÎI „Temp-Cîssa”, întotdeauna depunea ”declarația”, privind veniturile întreprinderii și achita toate taxele și impozitele necesare, iar începând din 01.07.1995, în conformitate cu Hotărârile Guvernului, anual se impuneau sume fixe de plată pentru întreprinzătorii individuali, ca fondatori ai întreprinderilor individuale, ceea ce obligă prezentarea rapoartelor și declarațiilor în biroul teritorial al Casei Naționale de Asigurării Sociale, deoarece, până la 01.07.1995, rapoartele și declarațiile, reclamantul, în calitate de fondator al ÎI „Temp-Cîssa”, le-a prezentat Serviciului Fiscal de Stat Vulcănești din UTA Găgăuzia și a achitat toate deducerile și impozitele către bugetul de stat, în conformitate cu formele stabilite și „declarațiile”, în vigoare la acel moment, în Republica Moldova.

A indicat că contabilitatea electronică a contribuțiilor de asigurări sociale individuale în Republica Moldova, a fost realizată și continuă numai după 01.01.1999 și continuă până în prezent. Un motiv necunoscut pentru reclamant este faptul că, numai din 01.01.1999 și până în aprilie 2017, pentru determinarea venitului asigurat lunar pensionarului pentru limita de vârstă, în același timp perioada anterioară, până la 01.01.1999 nu s-a luat în considerare în recalculări de valorizare, dar se include numai în stagiul de cotizare.

A relatat că Casa Teritorială de Asigurării Sociale Vulcănești, din alte motive, motivează prin lipsa în țară, de norme electronice de cont, în timp ce, toate rapoartele sunt întotdeauna păstrate pe hârtie care sunt disponibile în arhivă Casei Teritoriale de Asigurării Sociale Vulcănești. Mai mult decât atât, perioadă, de 01.01.1991 până pe 31.12.1994, munca reclamantului neîntreruptă, a fost ilegal, exclusă din stagiul de cotizare, perioadă care este indicată în cartea de muncă, precum și cuantumul valorizării, care este în mare măsură influențat pentru a determina decizia finală privind dosarul reclamantului de pensionare, rezultă, că

determină stagiul de cotizare și suma pensiei (29% nu sunt valorizate și nu sunt incluse în media asigurării de venit).

A invocat reclamantul că, la data de 21.01.2021 a depus cerere de recalculare a stagiului de cotizare și recalculare a sumei de valorizare pentru cele expuse mai sus, emiterea unei noi decizii, în baza documentelor depuse la data de 23.01.2021. După mai mult de 2 ani Casa Teritorială de Asigurării Sociale Vulcănești a emis un răspuns formal cu privire la refuzul de a include în stagiul de cotizare, perioada de muncă din 01.01.1991 până în 31.12.1991 (perioada sovietică) și din 01.01.1992 până în 31.12.1994, (perioada de muncă în Republica Moldova), din care rezultă că i s-a aprobat o pensie în valoare de 2340,09 lei, cu includerea în stagiul de cotizare, deja de 39 ani și 3 luni, și lipsa recalculării valorizării, cu care reclamantul nu sunt de acord.

La data de 06 aprilie 2021, reclamantul s-a adresat cu cerere către Casa Națională de Asigurării Sociale prin care a solicitat anularea deciziei Casa Teritorială de Asigurării Sociale Vulcănești cu emiterea unei noi decizii prin care să fie inclus în stagiul de cotizare generală de muncă (din 01.01.1991 până în 31.12.1994), care consideră că au fost excluse ilegal din stagiul de cotizare de către Casa Teritorială de Asigurării Sociale Vulcănești, cât și recalcularea sumelor de 29% din plățile fixe.

Prin urmare, a indicat că Casa Națională de Asigurării Sociale a emis răspunsul cu nr. K-739/21 din 22.04.2021 prin care a respins solicitările reclamantului, motiv din care a fost nevoit să se adreseze cu cerere de chemare în judecată.

A solicitat Cîssa Dmitri obligarea Casei Teritorială de Asigurării Sociale Vulcănești de a include complet stagiul de cotizare din 01.01.1991 până la 31.12.1991, (perioada sovietică), precum și de la 01.01.1992 până la 31.12.1994, excluse ilegal din stagiul de cotizare pentru stabilirea pensiei, și recalcularea valorizării pentru perioada anilor 1999-2017.

Prin hotărîrea Judecătorei Chișinău (sediul Rîșcani) din 11 octombrie 2021 acțiunea a fost admisă parțial. S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale de a include în stagiul de cotizare al reclamantului Cîssa Dmitri perioada contributivă 01.01.1993-31.12.1994.

Ne fiind de acord cu hotărîrea instanței de fond, în termenul prevăzut de lege, la data de 02 noiembrie 2021 Casa Națională de Asigurări Sociale și la 03 noiembrie 2021, Cîssa Dmitri au depus cerere de apel împotriva hotărîrii Judecătorei Chișinău (sediul Rîșcani) din 11 octombrie 2021.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 21 iunie 2022 s-au respins apelurile depuse de Cîssa Dmitri și Casa Națională de Asigurări Sociale împotriva hotărîrii Judecătorei Chișinău (sediul Rîșcani) din 11 octombrie 2021.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a invocat că conform art. 5 alin. (1) al Legii privind sistemul public de pensii, nr. 156 din 14 octombrie 1998, în sistemul public, stagiul de cotizare însumează toate perioadele contributive.

La rândul său, art. 7 alin. (1) al Legii privind sistemul public de pensii, nr. 156 din 14 octombrie 1998, stabilește că, dovada stagiului de cotizare se face pe baza datelor din contul personal, gestionat în conformitate cu Legea privind sistemul public al asigurărilor sociale.

Conform pct. 69 al Regulamentului privind modalitatea de calculare a pensiilor și modalitatea de confirmare a stagiului de cotizare pentru stabilirea

pensiilor, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 165 din 21 martie 2017, stagiul de cotizare realizat pînă la introducerea evidenței individuale de asigurări sociale (pînă la 1 ianuarie 1999), se confirmă prin carnetul de muncă sau prin alte documente eliberate în modul stabilit. În urma introducerii evidenței individuale de asigurări sociale (după 1 ianuarie 1999), stagiul de cotizare se confirmă în baza datelor din contul personal de asigurări sociale al persoanei asigurate, gestionat în conformitate cu Legea privind sistemul public de asigurări sociale.

Iar, conform pct. 70 al aceluiași Regulament, actul de bază care confirmă stagiul de cotizare, conform pct.69 alineatul întâi, este carnetul de muncă. În lipsa carnetului de muncă sau în cazurile în care carnetul de muncă include înscrieri incorecte și imprecise sau lipsesc înscrisurile respective despre anumite perioade de activitate, pentru confirmarea stagiului se iau în considerare adevărurile, extrasele din ordine, contul personal al angajatului în care se reflectă salariul calculat lunar, schema de încadrare și alte documente ce conțin informații referitoare la perioada de muncă.

Înscrisurile în carnetul de muncă trebuie să fie executate în conformitate cu cerințele prevăzute de legislația privind completarea, păstrarea și evidența carnetului de muncă, în vigoare la momentul completării carnetului de muncă.

În cazul în care documentele prezentate pentru confirmarea stagiului de cotizare conțin devieri de la regulile stabilite, chestiunea privind posibilitatea utilizării lor în calitate de dovezi ale stagiului de cotizare este soluționată de către organele teritoriale de asigurări sociale.

Instanța de apel a notat că în cadrul cercetării judecătorești, deși reclamantul a solicitat includerea în stagiul de cotizare a perioadei de activitate 01.01.1991-31.12.1992, perioada menționată de activitate nu este probată, nefiind anexate careva date, probe ce ar impune la admiterea pretenției înaintate.

Însă, potrivit certificatului emis de către Oficiul Fiscal de Vulcăneștii ÎI "Temp Cîssa" al cărei fondator este reclamantul Cîssa Dmitri în perioada 1993-1999, a obținut venituri, depunînd declarații la autoritățile fiscale, îndeplinind condițiile stagiului de cotizare, prin urmare prima instanță just a dispus obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale de a include în stagiul de cotizare al reclamantului Cîssa Dmitri perioada contributivă 01.01.1993-31.12.1994.

Instanța de apel a concluzionat că, din înscrisurile anexate la materialele cauzei și din dosarul administrativ, nu se confirmă careva adevăruri, extrase din ordine, în care se reflectă salariul calculat lunar, schema de încadrare și alte documente ce conțin informații referitoare la perioada de muncă și contribuțiile achitate în perioada 01.01.1991-31.12.1992.

La data de 05 iulie 2022, Casa Națională de Asigurări Sociale prin intermediul adresei electronice a depus recurs nemotivat împotriva deciziei din 21 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel cu emiterea unei noi decizii (f.d.121-122).

Ulterior, la data de 11 octombrie 2022 Casa Națională de Asigurări Sociale a prezentat motivarea recursului (f.d.125-128).

În susținerea recursului a invocat că, instanța de apel a dat o interpretare eronată cadrului legal pertinent în raport cu materialele dosarului. Or, conform art. 36 din Legea privind sistemul public de asigurări sociale nr.489/1999, stagiul de

cotizare se exprimă în ani și se calculează prin însumarea lunilor pentru care s-au plătit contribuții, în mărimile stabilite, la bugetul asigurărilor sociale de stat.

Conform prevederilor art. 53 al Legii privind sistemul public de pensii nr.156/1998, începând cu 01.04.2017 pensia se determină din venitul mediu lunar asigurat valorizat luând în considerare stagiul de cotizare realizat pentru perioada până la 01.01.1999 și după 01.01.1999.

Potrivit prevederilor art. 8 al Legii nr.156/1998, baza de calcul al pensiei o constituie venitul mediu lunar asigurat din toată perioada de activitate, valorizat la momentul stabilirii pensiei. Venitul mediu lunar asigurat se determină din suma contribuțiilor plătite în perioadele contributive, cotele de contribuții stabilite prin lege pentru aceste perioade și numărul total de luni de cotizare.

A relatat recurenta că potrivit acelor documente anexate de către intimat la acțiune se denotă că ÎI „Temp Cîssa” a cărui asociat unic este intimatul Cîssa Dmitri, a depus declarații către Serviciul Fiscal de Stat privind calculul impozitului pe valoare adăugată pentru anul 1993, însă careva probe privind achitarea anume în fondul social a contribuțiilor sociale, la materialele dosarului, nu există.

În conformitate cu art. 244 alin. (1) Cod administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

Conform art. 245 Cod administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 21 iunie 2022, Casa Națională de Asigurări Sociale prin intermediul adresei electronice a depus recurs nemotivat la 05 iulie 2022. Decizia motivată din 21 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău a fost notificată de către Casa Națională de Asigurări Sociale la data de 18 septembrie 2022, prin intermediul adresei electronice (f.d.124).

Prin urmare, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ menționează că recurenta s-a conformat prevederilor legale și a depus recursul nemotivat la 05 iulie 2022, iar recursul motivat la 11 octombrie 2022, în termenul prevăzut de art. 245 din Codul administrativ.

La 28 octombrie 2022 Cîssa Dmitri a depus referință și a solicitat respingerea cererii de recurs depusă de Casa Națională de Asigurări Sociale.

Examinând temeiurile invocate în recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale, în raport cu materialele cauzei, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție îl consideră inadmisibil, din următoarele motive.

În conformitate cu art. 246, alin. (1) Cod administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează din oficiu admisibilitatea cererii de recurs. Dacă este inadmisibil, recursul se declară ca atare printr-o încheiere, iar în acord cu alin. (2) din art. 246 Cod administrativ, recursul se declară inadmisibil în special în cazurile enumerate la literele a)-f).

Din analiza acestor prevederi, rezultă că admisibilitatea/inadmisibilitatea recursului, în special, nu se limitează doar la temeiurile menționate ci urmează să

însușească în condițiile Codului administrativ exercitarea efectivă a unui control de legalitate, veritabil bazat pe temeuri concludente și serioase.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține cu valoare de principiu jurisprudențial, că sintagma „în special” denotă caracterul neexhaustiv al temeiurilor de inadmisibilitate și în același timp oferă un drept exclusiv al instanței de recurs de a filtra cererile de recurs care nu prezintă o motivare suficient de serioasă și care pe cale de consecință nu pot însuși un eventual succes rezultat din examinarea cererii în completul de 5 judecători.

În această ordine de idei, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ reține, că Codul administrativ dezvoltă nu doar caracterul nedevelopat al recursului dar și cerința de seriozitate a cererii din perspectiva invocării unor veritabile și esențiale încălcări de drept procedural și material capabile să răstoarne deciziile instanței de apel contestate sau, după caz, hotărârile Curții de Apel ca primă instanță într-o eventuală examinare în fond și invocare ex officio a erorilor de drept.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ notează că pentru a trece testul de admisibilitate, cererea de recurs trebuie să conțină o motivare convingătoare și întemeiată în condițiile nominalizate mai sus. Acest argument rezultă și din particularitățile de formă ale reglementării recursului în Codul administrativ și anume din sintagma „motivarea recursului” de la art. 245 alin. (2) din Codul administrativ. În consecutivitate, motivarea cererii de recurs în circumstanțele expuse se referă la formalitățile pe care trebuie să le întrunească cererea în vederea rezistării testului și filtrului de admisibilitate.

De asemenea, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție accentuează că admisibilitatea recursului trebuie privită și în contextul rolului și funcției legale a instanței judecătorești supreme care constă, în special în asigurarea și interpretarea uniformă a legilor la examinarea cauzelor de contencios administrativ.

Astfel, motivarea oricărei cereri de recurs trebuie să țină cont pentru a trece filtrul de admisibilitate și a avea succes, de aceste însușiri de ordin legal fundamental.

În acest sens, CtEDO în jurisprudența sa constantă statuează că dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicit admise [Golder împotriva Regatului Unit, pct. 38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct. 230]. Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, pct. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, pct. 45). Curtea a mai reiterat că modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective, urmând de ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem. (Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-1, p. 141, § 39). La fel, conform jurisprudenței CtEDO, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni

de drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helmers c. Suediei 9 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

În circumstanțele menționate, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a declara inadmisibil recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale.

În conformitate cu art. 230 și art. 246 din Codul administrativ, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale se declară inadmisibil.
Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

judecătorii

Aliona Miron

Iurie Bejenaru